

A hazai és nemzetközi rasszista események kapcsán beszélgettek csütörtökön roma aktivisták egy a TV Baxtale roma közösségi online televízió felületén. Úgy érzik, más színtéren nincs lehetőségük a véleménynyilvánításra. LINK: <https://www.facebook.com/tvbaxtale/videos/1277140642481002/>

Május 28-án neonácik tüntetését biztosította a magyar rendőrség Budapest belvárosában, néhány nappal később pedig újra rasszista feliratokkal gyalázták meg a ferencvárosi Roma Holokauszt Emlékművet. Minneapolisban mindeközben George Floyd-ot intézkedés közben meggyilkolta egy fehér rendőr, Jeruzsálemben pedig izraeli rendőrök lőtték le az autizmussal élő, palesztin lyad El-Hallakot, mert a férfi – vélhetően egészségügyi állapotából adódóan – elfutott az intézkedő rendőrök elől. Ezek nem elszigetelt események a világ különböző pontjain. A szálak mind összefutnak egy olyan fehér felsőbbrendűsége, szexizmusra és kapitalizmusra épített világrendben, ahol a COVID-19 globális fenyegetése ellenére még helyzetben lévő csoportok közönyösen semmibe vehetik vagy éppen agresszíven támadhatják az elnyomott állampolgárokat, nincstelen közösségeket - így foglalták össze a helyzetet a beszélgetés szervezői, Ignác Judit, Suha Nikolett, Fedorkó Bogi, Jóni Tibor és Márton Joci közéleti aktivisták.

A beszélgetés résztvevőit az elmúlt hetekben megélt düh és elszenvedett méltánytalanság hozta össze, a közös, baráti beszélgetéseikben merült fel, hogy nyilvánosan is megszólaljanak. De hogyan tud egy roma fiatal megszólalni és kifejezni a dühét, szabad-e egy romának dühösnek lenni?

“Nem vagyunk elég távol”

“Tapasztalatból tudom, hogy ha romaként indulatosabb vagy érzelmesebb reakciót adunk sértő, rasszista és felháborító helyzetekre vagy megnyilvánulásokra, akkor ezt agresszióként és kulturálatlanságként értelmezik. Emellé még kapunk egy mélyen gyökerező sztereotip megbélyegzést, mindjárt népcsoport szintre emelve. Emiatt sokszor próbálok érzelemmentesen, kimérten, higgadtan reagálni, de közben azt érzem, hogy a nem romáknak a kiváltsága érzelmeket, például dühöt kimutatva megnyilvánulni” - mondta Ignác Judit. Judit több mint két hónap karantén után arra érkezett a szülőfalujából Budapestre, hogy a Deák téri megállóban a metrókocsikból fekete ruhás embertömeg lépett ki azt üvöltve: "Igenis van cigánybűnözés".

Suha Nikolett Berlinből követte a budapesti eseményeket. A beszélgetésben elmesélte, arcul csapta a magyar közvélemény képmutatása abban, ahogyan egyik részről kifejezte támogatását az "Igazságot George Floydnak" akcióval, másrészt egy szót sem ejtett a Magyarországon heti szinten megjelenő cigányellenes történések kapcsán.

“Az elmúlt hónapokban százasaival jöttek ki a cikkek, felmérések arról, milyen negatív hatásai vannak a karanténnak az emberi pszichére. Mi, romák évtizedek, évszázadok óta karanténban élünk. Most hogy országok teljes lakossága, így aztán a magyar emberek is felfogták, milyen érzés egyik napról a másikra teljes bizonytalanságban élni, érdemes lenne arról is szót ejteni végre, hogy milyen lehet ebben évekig, évtizedekig nyomorogni elnyomott kisebbségeknek. Amikor nincs terv, hogy mi lesz holnap, a jövő héten, de legfőképp hosszú távon, mert minden mástól függ. Gyerekkoromtól fogva olyan emberekkel vagyok körülvéve, aki ki szerettek volna lépni ebből az ördögi körből, és sokszor csak azon buktak el, hogy nem volt pénzük bérletre, vagy esélyük sem volt hátszél nélkül bejutni egy-egy munkahelyre, iskolába.”

A résztvevők fájdalmasnak találják, hogy bár ezt a krízishelyzetet lehetne arra használni, hogy a széles rétegeket érintő létbizonytalanság közös megtapasztalására építve nagyobb társadalmi szolidaritásért dolgozzunk, de nem ez történik.

“Az emberek nem erről beszélnek. Az elmúlt hetekben azt látjuk, hogy az amerikai rasszizmus sokmindenkit zavar, és ennek hangot is adnak a közösségi médiában, aminek örülünk. De dühösök és csalódottak is vagyunk, amikor azt tapasztaljuk, hogy a magyarországi rasszizmussal kapcsolatban mindenki nagyokat hallgat. Néha azt gondolom, nem vagyunk elég egzotikusak és szexik, mint az amerikai feketék, nem vagyunk elég távol, mint ők, és így velük könnyebb és divatosabb egy profilkép cserével szolidaritást vállalni, mint velünk, romákkal nyilvánosan együttérezni” - mondta Jóni Tibor.

A beszélgetők szerint ahhoz, hogy ezek a folyamatok megváltozzanak, a véleményformálóknak és a médiának is felelős szerepet kell vállalnia.

Radikális változásra van szükség

“A roma narratívát nagyon gyakran a többség irányítja. A közéleti roma kulcsfigurák, szószólók, mint például a kommunikációs szakértő Forgács István és a cserdi polgármester, Bogdán László sokkal nagyobb teret kapnak a mainstream médiában, mint mások. Ezek az emberek nagyon okosan rájöttek arra, mi az, amire a többség vevő. Ez a sikerük kulcsa. Egy olyan roma narratívát építettek fel, ami a többség számára nagyon kényelmes, mert nem hangsúlyozzák azt az attitűdváltást, amit nekik kellene gyakorolni egy közös együttműködéshez. Ehelyett arról beszélnek, mik a romák mulasztásai és hogyan kell integrálódniuk. Tulajdonképpen roma testben adják elő a romákat elítélő többségi hangot, de nem mondanak egy szót se arról, hogy nekünk romáknak egy olyan rendszerben kellene jól teljesítenünk, amit nem nekünk találtak ki. Nemcsak hogy nem nekünk találtak ki, de nagyon sokszor szándékosan is akadályoznak minket.

A magyar kormány családtámogatási rendszere tele van olyan intézkedésekkel, amik szándékosan kizárják az alacsony jövedelmű családokat. Míg a cserdi polgármester biztatja a faluban a romákat, hogy megalázkodóan osszák szét a megtermelt krumplit, azzal a szlogenel, hogy “Önöknek termeltük, nem Önöktől loptuk”, addig esze ágában sincs rávilágítani arra, hogy ebben a közösségben a roma emberek nem tudnak hozzájutni az állam által nyújtott támogatásokhoz. És hogy miért hagyjuk ezt mi, romák? De hiszen a többségiek hívják őket meg állandóan, nem mi romák imádjuk, amikor ezek a szószólók ostromoznak minket publikusan!” - reagált Márton Joci.

A beszélgetés arra is reflektált, hogyan lehet igazi szövetségesként támogatni a fiatalok által képviselt ügyeket. Suha Nikolett arra kért mindenkit, hogy használják az elmúlt hónapok során megélt nehézségeket, a kilátástalanság tapasztalatát arra, hogy átérezzék, milyen világban élnek kisebbségek évtizedek óta.

“Most, hogy lekezelően nézünk egymásra, ha a boltban, gyógyszertárban maszk nélkül látjuk a másikat, érthetőbbé válik, milyen lehet egy transznemű embernek elviselni ezeket a

pillantásokat egész élete során. Most, hogy nem ülünk le egymás mellé a parkban, érthetőbbé válik, milyen elszigetelt az élete a hajléktalan embertársainknak. Most, hogy a kutya se látogat meg minket az otthonunkban, hirtelen könnyebb lesz átérezni az idős emberek magányát.”

A résztvevők zárszóként megfogalmazták, mit várnak el támogatóiktól: ne maradjon senki csendben, ne maradjon semleges a történetek kapcsán. Ha cigányellenes tüntetést szerveznek valahol, akkor azonnal és kérés nélkül szólaljanak fel, és ne relativizálják semmilyen körülmények között.

“Aki nem akarja, hogy módszeresen gyilkoljanak minket, ahogy az 2008-2009-ben történt, annak jelenleg kötelessége lenne hangosan és láthatóan kiállni. Cigánynak, nem cigánynak. Bárkinek. Mindenkinek.”